

Jung Károly

BORISLAV JANKULOV LEVELEI SEBESTYÉN GYULÁHOZ
DÉLSZLÁV HŐSDALFORDÍTÁSAINAK KÖZZÉTÉTELE
ÜGYÉBEN

A *Létünk* tavalyi első számában (XX. évf. 1990. 1. 81–90.) tettem közzé *Borislav Jankulov elfelejtett délszláv hősdal-fordításai – A magyar-délszláv kapcsolattörténeti archeológia ismeretlen fejezete* c. dolgozatomat, melyben Jankulov századfordulón készült, Székely János–Banović Sekula délszláv epikus hősről szóló nyomtatásban soha meg nem jelent, elfelejtett fordításkéziratának előkerüléséről számoltam be. A beszámolóval együtt – mutatónyul – a nyolc hősdal-fordítás egyikét is közzétettem. A beszámoló 1989 októberében íródott, s előadásként elhangzott *A bagyomány továbbélésének lehetőségei – IV. Jugoszláv–magyar folklór konferencia* c. tanácskozáson, Újvidéken, november elején. A hősdal-fordításokat, valamint a hozzájuk tartozó előszót és jegyzeteket tartalmazó kéziratot 1989 januárjában leltem meg a budapesti Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárának anyagában (jelzete: EA 3630), s a beszámolóban leírásán, elemzésén, kortörténeti és kapcsolattörténeti ismertetésén kívül kísérletet tettem keletkezése idejének meghatározására is. Erre azért volt szükség, mert maga a kézirat keltezetlen, semmiféle adat nem tájékoztat benne keletkezésének időpontjáról.

A Jankulov-filológia (elégge szegényes) adatai alapján azt a feltevést fogalmazhattam meg, hogy a fordításkézirat mindenképpen abban az időszakban születhetett, amikor Jankulov Baján tanárkodott a Tanítóképző Intézetben, tehát 1905–1918 között, egyéb adatok azonban közelebbi időpont megállapítását is lehetővé tették. Mivel a Révai Lexikon 1914-es Jankulov Boriszláv-szócikke sajtó alatt levőnek mondja a Székely Jánosról szóló „szerb románc-gyűjtemény” magyar fordítását, kézenfekvő volt a következtetés, hogy a fordítások – amelyeket dolgozatomban a felfedezett kézirattal azonosítottam – mindenképpen előbb készültek el. Feltevésem tehát az volt, hogy Jankulov valószínűleg 1912–1913 táján fordíthatta magyarra a Banović Sekuláról szóló délszláv (szerb) epikus énekeket és küldte el Sebestyén Gyulának, az Ethnographia szerkesztőjének közzététel céljából. Azt a hipotézist is megfogalmaztam dolgozatomban, hogy Jankulov előbb folytatásos folyóiratkiadásra gondolhatott, s csak aztán alakulhatott ki –

feltevésem szerint az Ethnographia szerkesztőjével való megbeszélés (levelezés) alapján – a kötetben való közzététel gondolata. A kötetben való közzététel feltevését a lexikoncímszó látszott alátámasztani. Annak a feltevésemnek is hangot adtam, hogy a megjelenés elmaradását minden valószínűség szerint az első világháború kitörése okozta.

Mindezeket a feltevéseket azonban írott bizonyítékok nem támasztották alá. Cikkemben azonban utaltam arra, hogy a feltevéseket igazoló (vagy cáfoló) adatok a Jankulov és Sebestyén között feltételezett levelezés alapján várhatóak, ha folyt ilyen levelezés, s az fenn is maradt. Arról még beszámolhattam, hogy a budapesti Akadémiai Könyvtár Kézirattárában, ahol tekintélyes számú Sebestyén-levél található, nics nyoma a Jankulovval folytatott esetleges korrespondenciának, ugyancsak negatív eredményre vezetett az Országos Széchényi Könyvtár kézirattárában való érdeklődés is. Ily módon tehát dolgozatom megfogalmazásáig nem jutottam nyomára a feltételezett levelezésnek.

Ez év tavaszán néprajzkutató kollégák tájékoztatása alapján tudtam meg, hogy a hatalmas Sebestyén Gyula-hagyaték legnagyobb része a budapesti Néprajzi Múzeum Ethnologiai Adattárába került, tehát éppen oda, ahol a Jankulov-féle fordításkézirat is található. Minden bizonnyal a kutatói rövidzárlat és szórakozottság okozhatta, hogy a levelezést nem ott kezdtem kutatni, ahol kellett volna, vagyis az Ethnologiai Adattárban. Ez év májusának végén aztán betekinthessem az ott őrzött Sebestyén levelezésbe, s azonnal rá is bukkantam Borislav Jankulovnak négy, Sebestyén Gyulához intézett levelére, illetőleg két levélre és két levelezőlapra. Mind a négy levél a Székely Jánost szerepeltető délszláv hőseinek fordításával és közzétételével kapcsolatos. Úgy látszott tehát, hogy mód nyílik a dolgozatban felvázolt feltevések igazolására vagy cáfolatára. Mint majd az alábbiakból látható lesz, ez csak részben van így. Módomban állt áttekintenem Sebestyén Gyula levélfogalmazványainak anyagát is, abban azonban Jankulovhoz szóló levélfogalmazvány nem került elő.

Az alábbiakban tehát – a kérdéskörre vonatkozó filológiai adalékként – Jankulov leveleit közlöm, s elemzésükkel megkísérlem jobban megvilágítani Jankulov elfelejtett délszláv hősdal-fordításainak keletkezéstörténetét és más vonatkozásait. Megjegyzendő azonban, hogy a Sebestyén-hagyaték feldolgozása a Néprajzi Múzeum Ethnologiai Adattárában nem fejeződött be, tehát nem lehetetlen, hogy esetleges további Jankulov-levelek is előkerülhetnek még. Ez annál is inkább valószínű, mert Jankulov egyetlen közlése az Ethnographiában 1914-ben jelent meg (*Magyar temetők a Balkán félszigeten*. XXV. évf. 177–179.), s bizonyára e kézirat kapcsán is folytatott levelezés. Másrészt ez az az időszak, amikor a hősdal-fordítások kapcsán is írt leveleket Jankulov Sebestyénhez.

Borislav Jankulov (eddig ismert) levelei Sebestyén Gyulához időrendi sorrendben a következők:

1. Fekete tintával írt levél, autográf, kettőbe hajtott levélpapíron. Borítékja nem maradt fenn. Jelzete: EA 13148/2346.

Nagyságos Uram!

Baja 1912. nov. 2.

Szándékom a Szekuláról szóló egész szerb énekkört (8 ének) magyar fordításban bemutatni; azt hiszem, hogy e magyar hősről szóló énekek az ethnographusnak és a történetírónak egyaránt igen sok tanulságot fognak nyújtani. Ezért kérem, szíveskedjék őket az „Ethnographia” legközelebbi számában már, ha lehet, közzétenni.

Nagy köszönettel és mély tisztelettel vagyok híve

Dr. Jankulov Boriszláv
képző int. tanár Baja
Képezde

2. Fekete tintával írt levelezőlap, autográf. Jelzete: EA 13148/2347.

Baja 1913. január 31.

Nagyságos Uram!

Ha netán, mint azt impurumban észrevettem, a beküldött tisztázatban is Szekula neve mellé a második lapon fent „szlavoniai bán” helyett véletlenül tévesen „horvát bán”-t írtam, úgy kérem, méltóztassék, hacsak nem késő már, a nyomtatásnál a hibát kijavítani, hogy Szekula szlavon bánként szerepeljen.

Bocsánatot kérek ezért az alkalmatlankodásért, de azt hiszem, hogy a tárgy és a folyóirat ellen vétenék, ha valamely hibát tudva nem javítanék ki.

Szíveségét és jóindulatát köszönve vagyok

mély tisztelettel híve
Dr. Jankulov Boriszláv

A közlés a Magyar Királyi Posta országcímeres levelezőlapján íródott, a bajai postabélyegző kelte azonos a kézzel írottal. A címzés:

Nagyságos

Dr. Sebestyén Gyula úrnak
magy. nemz. múzeumi igazgatóőr, stb. stb.

Budapest
M. Nemzeti Múzeum

3. Fekete tintával írt levelezőlap, autográf. Jelzete: EA 13148/2349.

1913. é. május hó 17-én

Nagyságos Uram!

Én még múlt év novemberében küldtem be „Bánovity Szekula” című értekezésemet és fordításomat, a mely még eddig nem jelent meg folyóiratunkban. Méltóztassék kérem e mellékelt lapon értekezésem sorsáról értesíteni, és egyúttal kérem, szíveskedjék azt legalább most az utolsó számban közzétenni, hogy a hátralévő fordításokat és a Szekulára vonatkozó mythologiai adatokat is közölhessem.

Köszönve szívességét és jóindulatát vagyok mély tisztelettel alázatos szolgálója

Dr. Borisláv Jankulov tanár

A lap bal alsó sarkában Sebestyén Gyula tintával írt vastag tollú megjegyzése: V. 913 V/19.

Jankulov sorai a Magyar Királyi Posta letéphető válaszlevezőlappal ellátott országcímeres lapján íródtak, amelyen az alábbi nyomtatott szöveg is olvasható: A lap másik fele válaszdásra való. A kissé elmosódott bajai postabélyegző kelte azonos a kézzel írottal. A címzés:

Nagyságos

Dr. Sebestyén Gyula úrnak
Az „Ethnographia” szerkesztőjének

Budapest
Nemzeti Múzeum

4. Fekete tintával írt levél, autográf, kettőbe hajtott levélpapíron. Boritékja nem maradt fenn. Jelzete: EA 13148/2351.

Baja 1913. nov.23.

Nagyságos Uram!

Itt küldök még négy Szekula-románcot és mély tisztelettel kérem, méltóztassék a nyolc éneket, ha lehet, folytatólagosan közölni. Még három éneket szeretnék e körből magyarra fordítani, és akkor a Székely János-féle énekkör teljes volna magyar fordításban.

Becsés pártfogását kérve mély tisztelettel vagyok híve

Dr. Jankulov Borisláv
tanítóképző int. tanár

Az egyes levelekkel kapcsolatban a következő megjegyzések tehetők:

1. A levél közvetlen hangvétele lehetővé teszi azt a feltevést, hogy Jankulovnak nem ez lehetett az első Sebestyénhez írott közlése. Ezt látszik alátámasztani az az elvárás is, hogy a fordító a folyóirat legközelebbi számában kéri a hősdalok közzétételét. A levél közvetett bizonyítéka továbbá annak, hogy a hősdalfordítások (legalábbis az első négy) 1912 novemberéig elkészültek.

2. A levelezőlapon jelzett tévedés valóban előfordul a Sebestyénhez elküldött bevezető rész (*A Bánovity Szekuláról szóló mondatok a szerb hősrégékben*) megfelelő lapján. Hogy a Székely Jánosról szóló szerb hősénekek bevezetője és kézírata az Ethnologiai Adattárban nem egy jelzet alatt található Jankulov leveleivel, az annak a következménye, hogy a hősdalfordításokat még az ötvenes évek elején kiemelték a hagyatékból, s külön számon bevezették, a levelezés feldolgozására pedig csak a hetvenes évek derekán került sor. A kérdéskört nem kutatta senki, ezért a hősdalok kéziratának adatai közt nem szerepel utalás a más jelzet alatt található levelezés Jankulovtól származó leveleire.

3. Ez a lap a bizonyítéka annak, hogy a beküldéstől számított fél év alatt Sebestyén nem kerített időt a Jankulov fordításaival való foglalkozásra, s nem is válaszolt a fordító két levelére. Innen tudjuk meg azt is, hogy az első levéllel együtt jutott el az Ethnographia szerkesztőjéhez a bevezető értekezés, valamint a hősdalfordítások első négy darabja. A válaszlevelezőlap le van tépve, s ott van Sebestyén megjegyzése is: V[válaszolva], két nappal Jankulov lapjának kelte után. Ez annak a bizonyítéka, hogy a szerkesztő ezúttal már válaszolt Jankulovnak, bizonyára röviden, amennyire a válaszlevelezőlap terjedelme megengedte. Ezt a válaszlevelezőlapot, sajnos, nem ismerjük. Az úvidéki Szerb Matica Kézirattárában, ahol Jankulovnak van bizonyos hagyatéka, Sebestyéntől írott levél nem szerepel.

4. Jankulovnak ebből a leveléből nem lehet semmi olyant kiolvasni, ami arra engedne következtetni, hogy Sebestyén ígéretet tett volna a fordítások és a bevezető értekezés közlésére. Valamiféle biztatásra vallhat azonban az a tény, hogy Jankulov a levélhez „még négy Szekula-románcot” mellékel, s azok folytatólagos közlését kéri. Talán a nem elutasító válasz bizonyítéka lehet az a közlés, hogy Jankulov még három hősének lefordításának szándékáról számol be, bár az a megjegyzése, hogy „akkor a Székely János-féle énekkör teljes volna magyar fordításban” mai szemmel nézve korrekcióra szorul. Dávid András kutatásaiból tudjuk ugyanis (lásd a beszámolóban írottakat!), hogy ez az énekkör a tizenegy éneknél lényegesen gazdagabb a délszláv epikus költészetben; legalább tízszerese. A levél nyolc éneket említ, azt a nyolcat, amelyet az Ethnologiai Adattárban kutatásaim során végül is megtaláltam. Több szöveg fordítása tehát 1913 november végéig nem készült el, s az egy évvel korábban elküldött négy szöveg sem került közlésre, hisz Jankulov ebben a levelében a nyolc ének folytatólagos közlését kéri. Hogy Jankulov erre a második küldeményére kapott-e választ Sebestyén Gyulától, nem tudjuk, ilyen levél eddig nem került elő. Közvetett – és nyomtatásban olvasható – adatból azonban feltételezhető; a főntebb említett Révai Lexikonban ugyanis az olvasható, hogy sajtó alatt van tőle a Székely Jánosról szóló szerb románc-gyűjtemény. A lexikon vonatkozó kötete 1914-ben jelent meg, Jankulovnak tehát rendelkeznie kellett valamilyen ígérettel Sebestyén Gyula részéről, ha a lexikon még valószínűleg 1913-ban folyó adatgyűjtése és előkészítése során biztos tényként nyilatkozhatott a hősdal-fordítások közléséről.

Ennyi lenne tehát, amit Jankulov négy levele hozzátesz a budapesti Néprajzi Múzeum Ethnologiai Adattárában őrzött hősdalfordításai keletkezéstörténetéhez, valamint a közzétételre tett erőfeszítése megértéséhez. E levelek fényében szinte kínálkozik az alkalom, hogy a kézirat felfedezéséről szóló beszámoló egyes feltevéseit megvizsgáljam.

Jankulov leveleinek keltezése és a bennük közltek alapján ma már bizonyítottnak kell tekinteni azokat a feltevéseket, amelyek a fordítások keletkezésének időpontjával kapcsolatban a tanulmányban megfogalmazódtak, mivel a kézirat maga keltezetlen, s semmiféle adat nem árulkodik rajta elkészülésének idejéről. A levelek azt a feltevést is teljes egészében igazolták, hogy a kézirat nem egyidejűleg készült el, hanem folytatásokban,

s a fordító Jankulov valóban folytatásos közlésre gondolt. Nem igazolják viszont a levelek azt a hipotézist, hogy a fordító és Sebestyén Gyula a kötetben való megjelenés gondolatával is foglalkoztak volna. Nem is cáfolják azonban, hisz Jankulov levelei mellett nem ismerjük Sebestyén esetleges válaszait, amelyek közül egy biztosan eljutott Jankulovhoz, hisz ennek nyoma van a 3. számú lapon. Bizonyára egyéb közlendői is voltak az Ethnographia szerkesztőjének, mert ha a Banović Sekuláról szóló hős-dalfordítások nem is jelentek meg a folyóiratban, megjelent 1914-ben Jankulovnak egy rövid tanulmánya, tehát ennek a cikknek a közlésével kapcsolatban is minden bizonnyal levelezett egymással a bajai tanár Jankulov és a szerkesztő. Nem lehetetlen, hogy Jankulov további levelei, s esetleg Sebestyén hozzá intézett leveleinek fogalmazványai a Sebestyén-hagyaték eddig feldolgozatlan részében lappanganak. Elképzelhető, hogy erről belátható időn belül meg lehet bizonyosodni.

Még egy közvetett bizonyítéka lehet annak, hogy a Székely Jánosról szóló délszláv hősénekek magyar fordításának könyvben való kiadása mégsem volt (vagy lehetett) pusztán feltevés a Jankulovval kapcsolatos filológiai adatok alapján. A Sebestyén-hagyatékban való kutatás során bukkantam rá ugyanis egy levélfogalmazványra, amelyben Sebestyén Gyula két olyan műnek a kiadása ügyében írt felterjesztést a kultuszminiszterhez, amely bennünket is érdekelhet. Mindkettőnek a fordítója a századforduló ismert komparatistája, Szegedy Rezső, s mindkettő délszláv hősénekeket tartalmazott volna – ha megjelenik. Jelezzük itt a Sebestyén Gyula által leírt címeket, mert az sem lehetetlen, hogy egyszer még ezek a kéziratok is előkerülnek a hagyatékból: *Hunyadi János mondaköre a délszláv hagyományban. Guszlár énekek.* Továbbá: *Magyarborvát vitézi énekek.* (A fogalmazvány jelzete: EA 13140/80.) Nincs tudomásom róla, hogy ezek a művek könyv alakban napvilágot láttak volna. Ha tehát Sebestyén ilyen terveket forgatott fejében a délszláv hősénekek magyar kiadása kapcsán, akkor azt sem lehet kizártnak tartani, hogy az időben szinte ugyanakkor (1912–1913-ban) hozzá eljutott Jankulov-féle fordítások és előszó kötetnyi terjedelme is indokolhatta a kiadás lehetőségét. Ez a kérdés azonban ebben a pillanatban nem válaszolható meg.

A levelek nem igazolják azt a feltevésemet sem, hogy Jankulov a délszláv hősénekek magyar fordításához az indítást egy feltételezett bajai szellemi műhelyben kapta, melyben rajta kívül az ugyancsak folklorista és szláv származású Bellosics Bálint is jelen lehetett. (Ezt a feltevésemet a bajai Magyar Királyi Állami Tanítóképző Intézet Értesítőinek vonatkozó számai sem erősítik meg.) Ezzel szemben viszont nem lehetetlen, hogy az indítást Jankulov éppen az Ethnographia összehasonlító népköltészeti dolgozataiból meríthette, melyek közül egy három folytatásból álló sorozat (s éppen Szegedy Rezső tollából!) 1912 első felében jelent meg. (*Hunyadi János rigómezei csatája a régi borvát népköltészetben.* XXIII. évf. 1–15, 65–78, és 144–154.) Szegedy Rezső ugyan a régi horvát népköltészeti anyag magyar vonatkozásait elemzi, de ennek keretében igen nagy terjedelmet szentel Székely János–Banović Sekula felbukkanásának egyrészt a régi horvát hosszúsoros hősénekekben (bugarštica), másrészt a rendelkezésre álló

történeti adatok alapján megrajzolja a történeti személyiség Székely János alakját is. Szegedy Rezső tanulmányából olyan elképzelés körvonalai rajzolódna ki, hogy a rigómezei hősdalciklus – többek között Székely Jánossal is foglalkozó – horvát darabjai régebbiek a szerb népköltészet epikus tízesekben megfogalmazott hasonló (vagy identikus) tartalmú hősénekeinél, sőt arra is gondol, hogy az utóbbiak az előbbieket hatására alakultak ki, azzal természetesen, hogy a szerbség körében a hosszúsoros énekek az epikus tízes modorára váltottak át. Ennek a problémakörnek az elemzése nem ennek a rövid filológiai adaléknak a feladata, történetileg nézve azonban nem kétséges, hogy a délszláv nyelvterületen a hosszúsoros epikus énekek (bugaršćicák) időben jóval megelőzték az epikus tízesekben (deseteracok) megfogalmazott hősénekek XVIII–XIX. századi egyeduralmát. Tanulmányában Szegedy Rezső bő részleteket, sőt egész énekeket is közöl saját – tartalmazó és formailag hű – fordításában, többek között Banović Sekuláról is.

Nem lehetetlen tehát, hogy éppen ez az 1912-ben megjelent tanulmány indította Borislav Jankulovot arra, hogy Szegedy Rezső ellenében a szerb népköltészet Banović Sekuláját kísérelje meg bemutatni a magyar szakmai közönségnek. A Banović Sekuláról írt bevezető tanulmányában ugyan nem említi Szegedy Rezsőt, s nem is hivatkozza tanulmányát, ezzel szemben viszont *Az udbinyai bég és Bánovity Szekula* című hősenekfordításához írt eligazító jegyzeteiben hivatkozza Szegedy Rezső tanulmányát, tehát ismerte azt. Ennek a hőseneknek a fordítása az első négy között készült el, tehát azok között, amelyeket Jankulov 1912 novemberében juttatott el Sebestyénhez, az Ethnographia szerkesztőjéhez. A folyóirat következő, 1913-as évfolyamában Szegedy Rezső még egyszer visszatért egy tanulmányban a maga elképzelésének védelméhez. (*Téves felfogás a régi horvát énekek rigómezei ciklusáról.* 1913. XXIV. évf. 276–283.) Ezt a cikket ugyan Jankulov az ugyanennek az esztendőnek (1913) végén Sebestyénnek küldött további négy szerb epikus ének fordításainak jegyzeteiben nem hivatkozza, hivatkozza viszont A. Soerensen dolgozatát, amelynek cáfolatául Szegedy Rezső dolgozata íródott. Úgy találom tehát, hogy ezek az időbeli egybeesések támogatják újabb feltevésemet, hogy Borislav Jankulov Szegedy Rezső ellenében vállalkozott (volna) a szerb népköltészet Banović Sekulájának védelmére – a magyar szakmai közvélemény előtt.

Ennek a feltevésnek a fényében lenne igazán fontos és izgalmas Sebestyén Gyula Jankulovhoz írt válaszainak ismerete, hisz ezekből tudhatnánk meg, hogy Sebestyén miért nem közölte a fordításokat, s azt is, hogy miért nem ütköztette folyóiratában az akkor már ismert, s 1914-ben már egyetemi tanár Szegedy Rezső elképzeléseit Banović Sekuláról a hozzá képest ismeretlen vidéki képző intézeti tanár Borislav Jankulovéval. A kérdőjelek tehát egyre szaporodnak a probléma kapcsán.

Horvátbarát vagy szerbbarát szempontjaitól függetlenül sem az 1914-ben Margalits Ede örökébe lépő pesti egyetemi tanár Szegedy Rezsőnek, sem pedig a bajai képző intézeti tanár Borislav Jankulovnak nem jelentek meg könyv alakjában a délszláv epikus költészetből készült műfordításai.

Jankulovéi pedig, mint a kérdés kapcsán közzétett dolgozataimból látható, folyóiratközlés formájában sem. 1914 nyarán ugyanis kitört a világháború, s Jankulovot az elsők között mozgósították. Majd csak 1918-ban szerelt le, hiába folyamodta a Képző minden esztendőben felmentését. Szegegy Rezső igen fiatalon, 1922-ben elhunyt, s tanulmányai sem jelentek meg soha összegyűjtött formában, bár tematikájuk és elmélyültségük alapján mindenképpen megérdemelték volna, sőt ma is megérdemelnék. Azt sem tudjuk, hogy Jankulovnak a bevonulása előtt jó fél esztendővel írt levele (jelen közleményünkben a 4. számú) után folyt-e levelezés közte és Sebestyén Gyula között, bár az Ethnographiában 1914-ben közölt más jellegű rövid dolgozata alapján ez feltételezhető. Tudjuk azonban, hogy rövidesen összeomlott a Monarchia, Jankulovot az új szerb kormányzat Pancsovára vezényelte, megvonták Kelet-Közép-Európa új határait, s Jankulov kézírata és levelei Sebestyén Gyula iratai között maradtak, ott szunnyadtak hosszú évtizedeken át, felfedezőjükre várva.

A Jankulov által készített nyolc épikusének-fordítás, valamint a hozzájuk írt bevezető értekezés a magam kísérő tanulmányával együtt hamarosan megjelenik az újvidéki Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete, valamint a Forum Könyvkiadó közös kiadásában.* A megjelenés éve egybeesik a szerbség nagy népvándorlásának háromszázadik évfordulójával, s ezzel szimbolikus jelentést is nyer: a magyar és szerb nép hosszú évszázadok óta folytonos kapcsolatainak, egymásrautaltságának elfelejtett századfordulós kapcsolattörténeti dokumentuma abban az esztendőben ébred fel háromnegyed évszázados álmából, amikor Európának ebben a részében a magyarság a szerbséggel együtt ünnepli egy tragikus időben nyújtott segítő kézfogás évfordulóját.

Rezime

Pisma Borislava Jankulova Đuli Šebeščenu u vezi sa objavljivanjem prevoda južnoslovenskih epskih pesama

Januara 1989. godine autor članka je otkrio u Etnološkoj dokumentaciji Etnološkog muzeja u Budimpešti kompletan rukopis mađarskog prevoda osam južnoslovenskih epskih pesama o Banović Sekuli. Reč je o prevodima Borislava Jankulova, radenih pre prvoga svetskoga rata, koji, međutim, nigde nisu štampani. (Okolnosti otkrivanja, sadržaj rukopisa, kao i hipoteza autora o verovatnim uzrocima neobjavlivanja tih prevoda dati su u radu, koji je objavljen u ovom časopisu na stranicama 81–90. u broju 1. za 1990. godinu.) U istoj dokumentaciji autor je kasnije našao i četiri pisma prevodioca Borislava Jankulova upućena Đuli Sebeščenu, uredniku časopisa „Ethnographia” u Budimpešti. Sva se pisma odnose na objavljivanje

* A könyv időközben megjelent. Pontos adatai: Délszláv hőseinek Székely Jánosról. Fordította és a bevezetést írta Borislav Jankulov. Utószó kíséretében közzéteszi Jung Károly. Forum Könyvkiadó – A Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete, Újvidék, 1990.

pomenutih prevoda u tom časopisu i delimično objašnjavaju namere i nastojanja prevodioca. Ovaj članak je filološki prilog prezentaciji Jankulovljevih prevoda južnoslovenskih epskih pesama koji u velikoj meri potvrđuju autorove hipoteze (formulisane u pomenutom radu) o verovatnom vremenu nastanka, o namerama i o planiranom mestu (inače neuspelog) objavljivanja. Pisma su nastala 1912–1913. godine i upućena su iz Baje, gde je Jankulov službovao u Preparandiji. (Rukopis prevoda Borislava Jankulova sa uvodnim tekstom i opširnim pogovorom autora ovoga priloga je inače objavljen u zasebnoj knjizi pod naslovom: Délszláv hősnékek Székely Jánosról – Južnoslovenske junačke pesme o Banović Sekuli – u zajedničkom izdanju Izdavačkog preduzeća Forum i Instituta za hungarologiju Filozofskog fakulteta u Novom Sadu 1990. godine.)

Summary

Borislav Jankulov's Letters to Gyula Sebestyén Relating to Publishing the Translation of South-Slav Heroic Poems

In January 1989 the author of this work discovered the complete manuscript of the Hungarian translations of eight South-Slav heroic poems on Sekula Banović in the Ethnological Documentation of the Ethnological Museum in Budapest. These are Borislav Jankulov's translations made before the Great War, however, they were not printed anywhere. (The circumstances of discovering, contents of the manuscript as well as the hypothesis of the author about the possible reasons of not publishing these translations are given in the work, being presented in this journal in the pages 81–90, no. 1/1990). In the same documentation the author found later also four letters of the translator Borislav Jankulov sent to Gyula Sebestyén, the editor of the journal „Etnographia” in Budapest. All the letters are related to publishing the a. m. translations in that journal and, to a certain extent, they explain the translator's intentions and efforts. This work is a philological contribution to Jankulov's translations of South-Slav heroic poems, which considerably confirm the author's hypothesis (formulated in the mentioned work) about the possible time of origin, intentions and planned place of (just to mention – unsuccessful) publishing. The letters were written in 1912–1913 and were sent from Baja where Jankulov was employed in the Teachers' Training School. [The manuscript of Borislav Jankulov's translation with the introducing text and detailed afterword of the author of this work was formerly published in a book under the title: South-Slav Heroic Poems on János Székely (Délszláv hősnékek Székely Jánosról) in the joint publication of two publishers – Forum and the Institute for Hungarology of the Philosophical Faculty of Novi Sad in 1990.]